

5. Комих Н. Соціокультурний контекст становлення та розвитку підприємництва в Україні : автореф. дис. канд. соціол. наук: 22.00.04/ Н. Комих; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – 19 с

6. Старцев О. Підприємницьке право. Навчальний посібник/ О. Старцев. – К.: Істина, 2006. – 214 с.

Рожко І.В.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

студентка V курсу історичного факультету

Полтавського національного педагогічного

університету ім. В.Г.Короленка

ПРАВО ВИПУСКНИКІВ ВНЗ НА ГАРАНТОВАНЕ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Працевлаштування - це система організаційних, економічних і правових заходів, направлених на забезпечення трудової зайнятості населення [5, с.4].

Рішенням Конституційного Суду України від 04.03.2004 року у справі №5-рп/2004 визначено, що безоплатність вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах необхідно розуміти як можливість здобуття освіти у цих закладах безоплатно, тобто без внесення плати у будь-якій формі за освітні послуги.

Безоплатність вищої освіти означає, що громадянин має право здобути її відповідно до стандартів вищої освіти без внесення плати в державних і комунальних закладах на конкурсній основі в межах обсягу підготовки фахівців для загальносуспільних потреб (державне замовлення). Однак, це лише один бік медалі. В реаліях, після закінчення вузу випускник має відпрацювати 3 роки за направленням. Ст. 52 Закону «Про вищу освіту» «Обов'язки вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів», пункт другий встановлює, що випускники вищих навчальних закладів, які здобули освіту за кошти державного або місцевого бюджетів, направляються на роботу і зобов'язані відпрацювати за направленням і в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Таким чином, випускник «примусово працевлаштується». Хоча ідея примусових відпрацювань суперечать нормам Конституції (ст. 8, 9, 22, 43, 53 та п.1 Перехідних положень), нормам Кодексу законів про працю (ст. 2), Закону “Про зайнятість населення” (ст. 1, 4 та 8), ратифікованим Україною Конвенції “Про захист прав людини і основоположних свобод” (ч. 2 ст. 4) та Конвенції Міжнародної організації праці “Про скасування примусової праці” (№ 105, ст. 1, п. б). Тобто згідно з чинним законодавством, держава гарантує громадянам країни право на

вільний вибір професії, роду занять та роботи. Причому Україна зобов'язалася скасувати примусову або обов'язкову працю і не вдаватися до будь-якої її форми, зокрема “як методу мобілізації і використання робочої сили для потреб економічного розвитку” [2].

Державою гарантується підтримка молодих працівників, які виявляють бажання працювати у сільській місцевості: молодому фахівцю, який укладе угоду не менше ніж на 3 роки, підприємством надається житло на термін його роботи та адресна допомога у розмірі 10 мінімальних зарплат з державного бюджету. Після 10 років роботи житло передається працівнику у власність.

У випускників навчальних закладів згідно із законом за допомогою ЦЗ є можливість пройти стажування на підприємствах, установах, організаціях. Запис про стажування вноситься у трудову книжку. Це дуже важливо, бо випускник набуває професійних досвіду, умінь і навичок, а також певного стажу для майбутнього працевлаштування [3].

Вузи не повинні вимагати у випускників довідки про працевлаштування. Основний метод тиску на випускників вузів є затримка з видачею їм дипломів. У результаті, випускники надають недостовірні дані про своє працевлаштування, а вищі навчальні заклади «звітують» Міністерству про майже 100-відсоткове працевлаштування своїх випускників. Це системний самообман, який необхідно зупинити [6].

П.8 постанови КМУ від 22 серпня 1996 р. № 992 «Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням», зазначає, що: «випускники, які уклали угоду з вищим навчальним закладом після зарахування на навчання, повинні відпрацювати за місцем призначення не менше трьох років», а п.14 встановлює відповідальність за невиконання цього положення: «у разі неприбуття молодого фахівця за направленням або відмови без поважної причини приступити до роботи за призначенням, звільнення його з ініціативи адміністрації за порушення трудової дисципліни, звільнення за власним бажанням протягом трьох років, випускник зобов'язаний відшкодувати у встановленому порядку до державного бюджету вартість навчання та компенсувати замовникові всі витрати».

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» основним завданням, що стоїть перед вищими навчальними закладами, є здійснення освітньої діяльності, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Цей закон не містить умов про обов'язковість трирічного відпрацювання та відшкодування у встановленому порядку до державного бюджету вартості навчання. Не зазначено у законі й те, що вищий навчальний заклад зобов'язаний гарантувати випускникові його працевлаштування, в обов'язки вищого навчального закладу входить лише сприяння працевлаштуванню своїх випускників [3].

Молоді фахівці, які звернулися в державну службу зайнятості у пошуках роботи, отримують безкоштовну інформацію і професійну консульта-

цію з метою вибору майбутньої діяльності, професії, а також вони проходять професійну підготовку або перепідготовку, якщо знадобиться [5, с.17].

Керівництво вузу не пізніше ніж за рік до закінчення навчання:

- пропонує майбутньому випускникові місце працевлаштування та посаду;

- оформлює картку працевлаштування випускника в двох примірниках, один із яких залишається в вузі, інший - надсилається працедавцю.

Не пізніше ніж через сім днів після завершення навчання випускникові вручається дипломом і направлення на роботу, в якому визначається термін прибуття до місця роботи.

Коли молоді спеціалісти, яким було відмовлено в працевлаштуванні, звертаються за працевлаштуванням до державної служби зайнятості, реєструються там, то їм мають протягом 10 календарних днів із моменту реєстрації підшукати підходящу роботу з урахуванням спеціальності. Коли їм не зможуть запропонувати її, то молодим спеціалістам надається статус безробітних із виплатою допомоги по безробіттю до вирішення питання про працевлаштування. У цей час вони мають право на безоплатну професійну орієнтацію, а також на перепідготовку з метою подальшого працевлаштування за набутою новою спеціальністю чи професією [1, с. 7].

Роз'яснення Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 12.04.2011 року доводить, що відповідно до Закону України «Про вищу освіту» основним завданням, що стоїть перед вузами, є здійснення освітньої діяльності, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо - кваліфікаційних рівнів. Цей закон не містить умов про обов'язковість трирічного відпрацювання та відшкодування у встановленому порядку до державного бюджету вартості навчання.

Якщо у перебіг 4 курсів (бакалаврат) студент навчався за контрактом , а на 5 курс (магістратура) вступив на бюджет, він має відпрацювати три роки, якщо ці вимоги закону з боку ВНЗ дотримані [3].

Будь-які матеріальні претензії до випускника вищого навчального закладу, підготовка якого здійснювалась за державним замовленням, є неправомірними, тому що відсутні правові механізми, які б зобов'язали його відшкодувати до державного бюджету вартість навчання.

Однак, Роз'яснення Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо порядку працевлаштування випускників від 20.06.2011 року № 1/9-481 та Лист Міністерства юстиції від 19.10.2010 року № 12566-0-4-10-21 не є нормативно-правовими актами. Вони мають статус підзаконних нормативно-правових актів та носять інформаційно-рекомендаційний характер, висвітлюють точку зору органу, що їх видає, і не є обов'язковими до виконання [3].

Література:

1. Коновалов А.В. Твоє право на працю (молоді все про працю): Інформаційно-довідковий посібник / Упор.: А.В. Коновалов, М.О. Шишкова. - Х.: Харківський міський центр дозвілля молоді], 2007 - С. 6-9.

2. Кузьменко Єлизавета Конституційне право людини на працю, яку вона вільно обирає [інтернет ресурс] / Єлизавета Кузьменко. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/ekuzmenko/article/6161.aspx> .

3. Кузьменко Єлизавета Працевлаштування та трирічне відпрацювання випускників-бюджетників [інтернет-ресурс] / Єлизавета Кузьменко. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/ekuzmenko/article/10536.aspx>

4. Регент Алла, Моніторинг працевлаштування випускників ПТО: визначення проблем / А. Регент // управління освітою. – 2013 – Лют. (№4) – С. 15-19.

5. Селезень С.В. Єремєєва Х.Т. /Працевлаштування випускників ВНЗ: теоретичні і практичні аспекти//С.В.Селезень, Х.Т.Єремєєва. - Харків, 2011 – С. 3-11.

6. Черних Андрій Вузи не повинні вимагати у випускників довідки про працевлаштування – «Студентський захист» [інтернет-ресурс] Андрій Черних. - Режим доступу: <http://www.studzahyst.org.ua/content/vuzi-ne-povinni-vimagati-uvipusknikiv-dovidki-pro-pracevlashtuvannya-studentskiy-zahist>.

Дика Я.О.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу факультету філології та журналістики
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г.Короленка*

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ

Термін і поняття “інтелектуальна власність” виникли порівняно недавно. Поняття “інтелектуальна власність” має принаймні два основних значення: як цивільно-правовий інститут і як сукупність суб’єктивних прав творця на результат його творчої діяльності.

Право інтелектуальної власності у зазначенні цивільно-правового інституту є сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері створення, оформлення, використання і охорони результатів інтелектуальної діяльності людей.

Суб’єктивне право інтелектуальної власності є право його суб’єкта на володіння, користування і розпорядження належним йому відповідно до закону результатом інтелектуальної діяльності [3, с. 155].

Відповідно до ч.1 ст. 41 Конституції України „кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності”[2, с. 214].

З урахуванням цього конституційного положення усі результати інтелектуальної, творчої діяльності людини отримали назву „об’єкти інтелектуальної власності” або „інтелектуальна власність”, а правовий інститут, що їм присвячено – „право інтелектуальної власності”.

Право користування об’єктами інтелектуальної власності також належить власнику цього об’єкта чи його правонаступникам. Воно полягає в